



923-рэ ильясым
пъэтхапэм
тыващегъэжъагъэу
кыыдекъы

№ 112 (22801)

2023-рэ ильяс

ШЭМБЭТ

МЭКЬУОГҮМ и 24-рэ

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЪЭ ИИЭП

6 +
тисайт

WWW.ADYGOVOICE.RU

тихъитыу нэкл убъюхэр



Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъээзет

«Адыгэ макъэр» лъэмыдж афэхъугъ

Наурзэ Ибрахим адыгэ лъэпкъым зэрэфэлэжъагъэм фэгъэхъигъэ тхыгъэр «Адыгэ макъэм» къыхиутыгъагъ. Тисайт тиркубзэкъе зэдзэкъыгъэу тхыгъэхэр къызэрихъажъихэрэм ишугъаекъэ. Тыркуем щыпсэурэ тильэпкъэгъухэм къэбарыр ашлэнэу хувьгъэ. Измит щыпсэоу, скульпторэу Чачыхъу Нуҳъэ Лъэпкъ музейр зыгъэпсыгъэ адыгэлэйм ибюст ышынэу рихъухъагъ ыкли бэ тыримигъашгъэу ар ыгъэцэклигъ. Наурзэ Ибрахим ибюст Іәпэласэм зэришыгъэр Нэгъой Яшар зельэгъум, Адыгейм ар къэшэжыгъенир ышшэе рильхъажыгъ.

Бюстыр къызэращэжыгъэм фэгъэхъигъэ зэхахъэу музейм щыкъуагъэм ар зилешлагъэри, къязыгъэшэжыгъэри хэлэжъагъэх. Лъэпкъ музейм ипащэу Джыгуунэ Фатимэ мыш фэдэ һэшлагъэхэр музейм къызэрэлэхъажъхэрэм мэхъаншо зэриэр пэублэм хигъеунэфыкыгъ. Музейм илофшишгъэрэм ацэклэ скульпторэу Чачыхъу Нуҳъэрэ ашт Іәпилэгъу фэхъугъэ Нэгъой Яшар-ре зэрафэрэзэр ашт къыуагъ:

— Наурзэ Ибрахим чылэхэр къыкъухъээ, адыгэ къэнир къиулааз эл лъэпкъир зэргүшхорэ музееу непэ тиэм хъарзынэц фишигъ. Ильес пчагъэрэ изакъоу музейм иоф щишлагъ, къэгъэлэгъонхэр ежь-ежырэу зэригъэзафштыгъэх, къызэуихыгъэх. Джащ фэдэу ильес 12-рэ тимузея Краснодар къыгъэдахэу дэтыгъ. Ыгукэ адыгэ шылыкъэу, лъэпкъым фэбанэу Наурзэр щытыгъ. Арышь, Іәкыбым щылэ тильэпкъэгъу скульпторэу ашт ибюст ышыгъэм «тхаяуэгъэлэсэу» етэло. Төфөштыгъ Наурзэ Ибрахим мыш фэдэ саугъэт фэшыныр, мыш фэдэ хъакъэш фызэхэпшэнир. Мары Даур Хъусени Наурзэ Ибрахим фэгъэхъигъэ программэу ышыгъэр Адыгэ телевидением къыгъэлэгъуагъ. Тхъаэгъэлэсэух «Адыгэ макъэм» илофшишгъэрэ, ахэм къыхаутыгъэ тхыгъэм Іәкыбым щылэ тильэпкъэгъухэр еджэхи, къэбарыр альыгъэсигъ.

Къудай Мариет нэужум Нэгъой Яшар гущыгъэр ритыгъ. Мы



«Адыгэ макъэм» исайт къирахыгъэ къэбарыр ишишгъэрэх лъэпкъымкэ мэхъанишго зиИоф зэшшохыгъэ хувьгъэ — Адыгейм и Лъэпкъ музей къызэуыгъэу ыкИи ишарэр пащэу Наурзэ Ибрахим ибюст непэ музейм къыратыжыгъ. Ар ышшыгъэр скульпторэу, Тыркуем щыпсэурэ тильэпкъэгъу Чачыхъу Нуҳъ.

Иофхъабзэм ежь хэлэжъэнэу зэрхъугъэр къылоготагъ:

— Адыгэхэмкэ итэкъухъагъэу тэлэсэ. Ашт емылтыгъэу, тильтэлэсэ куу ыкли пытэ. Чачыхъу Нуҳъ ишшагъэхэм лъэпкъ иофыр къахэши, лъэпкъым гъэхъагъэхэлэу фэлэжъагъэхэм саугъэтхэр афешых. Ежь-ежырэу унашо зыфишыгъигъэу ахэр ешых. Дунаим адыгэ лъэпкъир зэртэтиштыр Нуҳъ

ишшагъэхэмкэ къегъэльягъо. Наурзэ Ибрахимэ ибюстэу ышыгъэр зысэлэгъум, «ашт ичилэлэр Лъэпкъ музейр ары, афэшэжынышь, чэдгээуцон фэе» зесэлом, къыздыригъэштагъ. Ашт тетэу иофыр зэшшотхыгъэ. Тхъашууэгъэлэсэу иофы зежьугъэши мыш фэдэ зэлукэ зэрээхэшшущагъэмкэ.

АР-м культурэмкэ иминистэрэ игуадээу Кушъу Светланэ Наур-

зэ Ибрахим фэдэу лъэпкъым къыхыгъэ цыфхэр тищымыгъупшэхэу непэ ягугу зэрэшшырэм, къызэрэлтэтижъхэрэм лъэпкъир ышпэклэ лъыкъотэнэмкэ мэхъанэшко ишшэе хигъеунэфыкыгъ:

— Адыгэ Лъэпкъ музейр къызэуыгъэу Наурзэ Ибрахимэрэ ашт уасэ фэзышыгъээш юлэлэсэу ишшагъэр къызэлкыгъэмрэ

(Икэух я 2-рэ н. ит).

НыбжыкІэхэр
кІэлэцЫкІухэм
адеІэштых

Урысые общественэ организациеу
«Урысыем иныбжыкІэхэм я Союз»
зыфиIорэм и Адыгэ шъольыр организацие Адыгэ Республикаем ныбжыкІэхэм иофхэмкэ и Комитет игъусэу зэхажгъэ штабын Геническэ районым ис кІэлэцЫкІухэм ишуиIэ Иэпилэгъу ятыгъэнэмкэ пкыгъгъо зэфэшхъафхэм яугъоин Мыекъуапэ ђиулагъ.

Организацием къызэртыгъэмкэ, Урысыем иныбжыкІэхэм я Союз и Адыгэ шъольыр организацие штабын Геническэ районым ис кІэлэцЫкІухэм ишуиIэ Иэпилэгъу ятыгъэнэмкэ пкыгъгъо зэфэшхъафхэм яугъоин Мыекъуапэ ђиулагъ.

Мы иофхъабзэм хэлажьэ зышшоигъо постэуми шүүшэл ишшэе хигъэлэгъум къыдилытэрэ мыш фэдэ пкыгъохэр къирахылэхэмэх Ѣущт: кІэлэцЫкІухэм къынхэр, сабыхэм ягъэхбэзэнкэ пкыгъохэр, чыхлэн-плэтихъохэр, къэбзэнгъэмкэ къашхъяэпштхэ, джащ фэдэу кІэлэцЫкІухэм канделяр пкыгъохэр.

Шъугу къэтэгъэкъыжы: Адыгейм Херсон хэкум и Геническэ район ынаэ тирингъэтинэу зызкыфигъэзагъэр а чылэлэм хэхъоныгъэ егъашыгъэнэмкэ ыкли зыпкъ игъэуцожыгъэнэмкэ ишшагъэрэгъынным пай. Адыгейм и Лышшхъэу Күумпэйл Мурат пэшэнгъэ дызэрихъээз иофхъабзэм хэлжүүхээр зэшшуахых.

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэхэм адиштэнхэу

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм я XXV-рэ зэхэсигъо тыгъуасэ илагъ.

АР-м и Правительствэ хэтхэр, федеральнэ ыкыи республикэ къулыкъу зэфэшхъафхэм, муниципальнэ образованихэм ялтыклохэр, нэмыххэр аш хэлэжьагъэх. Зэхэсигъор зэрищагъ республике Парламентим и Тхъаматэу Владимир Нарожнэм.

Лээныкъо зэфэшхъафхэм афэгъэхыгъею юф 40-м ехүу повесткэм щигъэнэфгъагъ, «Правительственэ сыхьатыр» ахэм ашыщыгъ. Ветеринариемкэ федеральна къэралы-

гъо къэбарлыгъэлэс системэм илаххэм ашыщу «Хорриот» зифилорэр Адыгейим зэрэгчагъ-федэштим ар фэгъэхыгъагъ. Аш къытегущылагъ АР-м ветеринариемкэ и Гээйорышланлэ илашэу Къушхъе Анзор.

Аш къызэриуагъэмкэ, ветеринариемкэ федеральна къэралыгъо къэбарлыгъэлэс системэр (ВетИС) поэушхъафхэм цыфым зэрар къифамыхынным, джащ фэдэу цыфхэм поэушхъафхэм яягъе арамыгъэ-кынным, тыкъэзыуцуххээр ду-

наир къэбзэнным, былымхууным пыльхэм продукциеу къыдагъекырэр щынэгъончъэнным афэш агъэлсыгъ, федеральна къулыкъухэр, шольтырхэм яхбэзэгъэцекъло органхэр ыкыи гъомылэпхъашхэр къыхэлажъэхээз-юф ешэ. Поэушхъафхэм ятхын, якъэллытэн, алтынпльэгъэнным афытегъэпсихъэгъэ компонентхэм ашыщ «Хорриотыр». Учет шыгъээн фэе поэушхъафхэм ясписку УФ-м мэкъу-мэшымкэ и Министерствэ ыштагъэм хахъэхэрэм афэгъэхыгъагъ къебарым иугъоин ар зыфгъэзагъэр.

Джащ фэдэу федеральна хэбзэгъэуцугъэхэм адиштэнхэм фэши республике хэбзэгъэуцугъэхэм гъэтэрэзыхынхэр афашыгъэх. Аш фэдэу аштагъэхэм ашыщ ильес 14 — 16 зыныбжхэм къээрэшнхэм ифитынгъэ

ятыгъэнным фэгъэхыгъагъ. Мы хэбзэгъэуцугъээр ыгъэфедэ шолигъою лъэу тхыль зытыштхэр ильеситфим нахь мымакъло Адыгейим щигъсэуцугъэнхэ фаеу аш къышцо.

Цыфыбэ зыхэлэжьэрэ юфхъабзэхэм язэхэшэн фэгъэхыгъэ хэбзэгъэуцугъэм чыпилэу зэйкъэхэр, зэхахъэхэр, демонстрациехэр, нэмыххэр зыщыкло мыхъуштхэр щигъэнэфагъэх. Аш къызэрэшциорэмкэ, республике мэхъанэ зилэ автомобиль гъогуухэм, муниципальнэ образованихэр зээхэхэрэм мэшоку ыкыи автомобиль вокзалэу. Мыекъуапэ дэтхэм ягупчэхэм аш фэдэ юфхъабзэхэр ашызэхэшнхэ уфитэп.

Аш нэмыххэрэу 2023-рэ ильесимкэ республике бюджетыр, шоокл зимиэ медицинэ страхованиеемкэ АР-м и Фонд ибюд-

жет гъэцэкъагъэ зэрэхуухэрэм, хъарзынэххэм яофхэм, къольхэ тын-тынхынным пешүеукъогъэнным, муниципальнэ образованихэм ядепутатхэм яхэдзынхэм, социальнэ фэло-фашхэхэм ягъэцэкъэн, чыпилэ зынэйорышэжыпхэхэм, административнэ хэукъоныгъэхэм, шыон пытэ е наркотик зыгъэфедагъэхэм ы-пылэгъу язытышт организацихэм ягъэпсын, нэмыххэр афэгъэхыгъэ хэбзэгъэуцугъэхэм зэхэхокынгъэхэр афэшыгъэнхэм фэгъэхыгъээзэ законхэр, законопроектхэр апэрэ ыкыи ятлонэрэ еджэгъумкэ аштагъэх.

Джащ фэдэу Александр Девреянченкэр Джэджэ районым изэгэшүүж хыкүм участкэу N-у 2-м ихыкүмушэу пъэнэфэгъэнтим тегущыиэхи, дырагъэштагъ.

ХҮҮТ Нэфсэт.

«АДЫГЭ МАКЬЭР» ЛЬЭМЫДЖ АФЭХЬУГЬ

(Икъях).

Еже музеими ыныбжь ильеси 100 лэпэ-цылээм зэрэнэсигъээм, ахэр зэрэзэлтиуцугъэхэм мэхъэнэ гъэшэгъон илэу сэлпилтэ. Аш етлани къыхэбгъэхъожын фое музеир непэрэ мафэм зэрэгчэгъэлжыгъээр эхъакъэш илэ зэрэхуугъээр эзэрэзетефагъэхэр. Арышь, непэ лэпкын имэфэкъло плытэ хуунуу сепллы. Тхъаегъэлэсэу Нухъэ лэпкын фэлэжъэгъэ цыфхэм ынаа атетэу, къыхигъэ-щыхэу мыш фэдэ ышлэхэмкэ тарихын къизэрэхийнхэнхэрэр. Аш осэшхо ил.

Чэмэшшо Гъазый зэхахъэм къыщыгущылагъ, ыпкэх хэмьлээу, ыгүи ыкыучи хилхъээз тильэпкъэгъо Тыркуем щигъсэурэм зэшүүхыгъэ юфхъабзээм мэхъэнэ куу илэу хигъэунэфкыгъ:

— А лъэхъаныр псынкъла-гъэл. Наурзэ Ибрахимэ лэжэхыгъэшхо ышыгъ, му-



зейм икъизэлхын игъекъло агъэунэфыгъыгъ. Зэман тигъэу дэлэжъагъ. Аш зэблэгъыгъохэм ятарих фэдэу юф зышлагъэр ре-упхыркынныр псынкъла-гъэл. Прессиехэм ахэфагъ. Ау Непэ Наурзэ Ибрахимэ лэпкын фэшьыпкъэу, тэфэрэ щытхъур, рэзэфхыу юф зэришлагъэр

цыфхэм фагъазэ. Нухъи яшари афызэшлокыгъээмэ, тэ насэ фэшьыгъуай. Лъэлкъ юфхъабзэу зэшлэхыгъэ хуугъэр къыткэхъуххээрэ ныгъэр лэпкын щыщ

иэпэласэу Чачыхъу Ну-хъэ гүшүэ зыратым, ыгу къызэххэхагъ, гүшүэ фабэхэр ильэпкъэгъухэм афигъэзагъэх:

— Хэкур къызэтэзогъэ-нагъэр, кытфэзыуухумагъэр аш къинахъэхэр ары. Шьоры мыхъугъэмэ, тэ хэгъэтуу тиэштэгъэл. Сфэльэлкъэрэмкэ джащ фэдэу лъэлкъым сыфлэжъэнэу, сишлагъээзэгъынэу сифай. Тызэргүшхорэ цыфуу тиэхэм буслхэр, саундхэр афэсэшы, Мэшбэшэл Исхъакъ фэдэхэм. Беданэкъо Нихъад ахэм захаплээм, Къалмыкъ Юрэ зэрэсмышигъээр къыс-фидагъэл. Тхъэм ылом, ари сышын. Юфуу сышлагъэм уасэ фэшьушы, Наурзэ Ибрахимэ ибюст Лъэлкъ музейм чыпилэ щигъоты-жыгъэшь, джы сырэхьат. Хэлэжъагъэхэм зэклэми сафэрэз.

Юфхъабзээм изэшлэхын зыпкь къыкыыгъэр «Адыгэ макъэм» къихъэгъэ тхыгъэр арэу зэрэштыр къызэхъагъэхэм агу къы-

гъэкъижызэ АР-м культурэмкэ иминистрэ игудээу Кушъу Светланэ лъэлкъ гъэзетым иредактор шъялаэу **Мэшлэкъо Саидэ** гүшүээр ритыгъ:

— «Адыгэ макъэр» мыгъэ ильеси 100 хуугъэ. Адыгейим къэралыгъо гъэпсыкъэ зилэр гъэрекъло ильеси 100 хуугъэ. Мы пчагъэм бэдэд зэрэлхэгъэр. Лъэшэу тигуалэ «Адыгэ макъэр» лъэлкъ лъэмидж хууи, къыхиутигъэ тхыгъэм ылкъ къикыкъэ мыш фэдэ юф дахэ зэшлэхыгъэ зэрэхуугъэр. Музеймкэ, адыгэ лъэлкъымкэ шъяашэ. Зышыгъэми, къэзыщжыгъэми тхъашуегъэлэсэу, Нухъ, Яшар. Непэ «Адыгэ макъэр» бэз зэфэшхъафхэмкэ мэлажъэ, гъэзетым аш ишлагъэлэ тызэрепхы сид фэдэ къэралыгъо адыгэхэр исхэми. Арышь, непэ юфыгошху зэшлэхыгъэ хуугъэр, тиахъэу аш хэлъым тирэгушо!

ТЭУ Замир.

Сэтэнае идышишэ Иудан



2018-рэ ильесим мэкъуогъум и 23-м къыщегъэжъэу адигэ бзылфыгъэм е Иэпэласэу Сэтэнае и Мафэ республикэм щыхагъэунэфкыгъ.

Мы мафэм ехуулэу АР-м лъэлкъ культурэмкэ и Гупч АР-м культурэмкэ и Министерствэ иэпилэгъо «Адыгэхэм ядышьэйд» зыфилорэр юфхъабзээ гъэшлэгъоноир зэхашагъ. Бзылфыгъэ Иэпэласэхэр республикэм и Лъэлкъ музей щынкъла-гъэхъ.

Адыгэ лъэлкъ культурэм, Иэпэлэсэнгъэу лъэлкъым хэлтигъэхэм, анахъэу дышьэндэйн зыкъегъээтижыгъэнир, ныбжыкъэу ар зынкъигъэшэгъонхэм япчагъэхэгъэгъоноир арэу зэхэштакъохэм зыфагъэуцжырэр.

АР-м культурэмкэ иминистрэ Аульэ Юре юфхъабзээр къызээли-

хыгъ. Аш къызэриуагъэмкэ, ныбжыкъэхэм якультурэ ибаинигъээ ашэнимкэ, ижьеэр шэн-хабзэхэр ашымыгъупшэнхэмкэ мыш фэдэ юфхъабзэхэм мэхъанэхшо ял. Адыгэ пшьашэм лъэлкъ шэн-хабзэхэр къызэриуухъумэхэрэр, нарт пшьашъэу Сэтэнае ишысэшлүхэр щынэгъээм зэрэштыркыуатэхэрэр мыш къыдыхэлтигъэхэгъ. Мэфэкъ мафэмкэ къэзэрэугоицъэхэм ар къафэгүшүаагъ ыкыи лъэлкъ культурэм ехыгъэ юфхъабзэу зэхажэхэрэм ягуалэу зэрэхлэжъэштхэр къынкъаагъ.

Нэужум Лъэлкъ музейм ишацэу Джуимэ Фатимэ, проектын икэшакъоноир Анцокъо Фатимэрэ Гумэ Ларисэр гүшүэ аратыгъ.

Юфхъабзээм къыдыхэлтигъэхэгъ Краснодар краим, Къэрэшэ-Щэрдэжэсм ыкыи Къэбэртэе-Бэлькъэр Республиком, Москва ашынхэу дышьэндэмкэ Иэпэласэхэр зыхэлжэгъэ арт-композициер къызэлихыгъ.

Мы проектыр зигукъэкир бзыльфыгъэ Иэпэласэу, дышьэндэнимкэ гъэхъагъэхэр зилэу Гумэ Ларис.

— Адыгэим имызакъоу, гүнэгъу шольтырхэр къызэрэхэлжъагъэхэр тигуалэ хуугъэ. Адыгэхэм я Нарт эпос щыцэриоо пшьашъэу Сэтэнае исурэт тштагъэ, чыпилэ зэфэшхъафхэм ашыщ Иэпэласэхэм хадыкыгъэ пкыыгъохэмкэ ар дгъэкъэрэлэгъэлээ. Зэклэмкэи пкыыгъо 50 хэхъагъ. Тхъамафэрэ ар Лъэлкъ музейм чытварт, нэужум АР-м лъэлкъ культурэмкэ и Гупч ашжэштыт. Иэпилэгъу къытфэхууцугъэхэм зэклэми пшьашу тафэрэз. Къыткэхъуххээрэ ныбжыкъэхэм дышьэндэнир зэрашлэгъэшэгъонир лъэшэу тигуалэ, — къынкъаагъ Ларисэ.

Клэхым проектын ишын зилахышу хэзэлтигъэхэм щытхъу тхылхъэр афагъэшьошагъэх. Нэужум дышьэндэнимкэ мастер-класс къагъэлэгъуагъ.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Калэхэу ыкIи пишьашъэхэу лъитэнэгъэ зыфэтиIыхэрэр!

НыбжыкIэхэм я Мафэ фэши тышьуфэгушо! НыбжыкIэхэр — цыфым тэубытагээ зыхэль гүхэльхэр зышишыхэрэ, гъехъэгъакIэхэм къафэклоным ыуж зышихэрэ, щыэнэгъэм гъогоу щыхишищим зыщылтыхурэ лъэхъанэу щыт. А уахътэр ары шланыгъэхэр къызызэхъигъахъэрэр, обществэм изы Iахъеу зэрэштыр къыгуруонэу зыргъажъэрэр, гушхъэлэжь ыкIи цыфыгъэ шапхъэхэр нахь пкырыхъэхэу зумблэрэр. Адыгэ Республикаем ыкIуачы изытти бэкIэ яльтытыгъ ныбжыкIэхэм экономикэмкэ, политикэмкэ,

социальнэ ыкIи нэмыхкI лъэныкъохэмкэ чаныгъэу къызхагъафэрэм.

Арышь, лэууххэм язэпхыныгъэ гъэлпитетгъэнэм, ныбжыкIэхэр аклуачэ нахь щыгугыжынхэм, гъэсэнгъэ дэгъу зэрэгэгъотынэм, яснаущыгъэ зыкынзэуихынным тнаиз нахь атедгъэтин фое.

Непэ Адыгэ Республикаем ныбжыкIэхэм яхэхнонгъэкI, яшынгъэ джыре нахь зиушуомбгунымкэ амалыбэ и!: Адыгейим имыкIху ахэм сэнэхьт зэрэгэгъотын, обществэм федэ къыфахын, социальнэ къулайнгъэхэр агъэпхтэн, волонтер движением хэлэжъян, япсаунгъэ агъэпхтэн, джырэ лъэхъаным диштэрэ спорт посэуальхэр къызфагъэфедхээ спортымкэ гъэхъагъэхэр ашын, предпринимательст-

вэм ыльэныкъокэ ямурадхэр пхырашынхэ альэкъышт. ТапэкIи ныбжыкIэхэм ящиэнэгъэ ильэныкъо зэфэшхъафхэр къызэдыхибутихэу ягухэльхэр къадэхъунжэмкэ, щыэнэгъэм яфэшьошэ чыплэ щаубытынымкэ тфэлэхкыщыр эзкIэ тшэшт.

Адыгейим эзкIэ иклалэхэм ишьашхэм тафэльяло посунгыгъэ пытэ язэнэу, дунаир мамырэу, шум щымыкIэхэу, ямурад дахэхэр къадэхъухэу посунхэу!

Адыгэ Республикаем и Лышхъаэу, Урысые политическэ партиеу “Единэ Россием” и Адыгэ шольыр къутамэ и Секретарэу Къумпил Мурат

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЭР

ЯлЭГЬУМЭ ЯЩЫСЭТЕХЫПІЭХ

Неущрэ мафэр зылэ ильхэу, республикэм, къэралыгъом, дунаим хэхъоныгъэхэр ашыннымкэ зыщыгугыхэрэ ныбжыкIэхэм я Мафэ шэмбэтым хагъэунэфыкы.



Тиреспубликэ ныбжыкIэхэм ячанэу, яшынгъэхэмкI, ягъэпсыкIэхэм, язеклокIэшыкIэхэмкI къахэшэу макIэп тиэр. Ахэм ашыщыбэ ныбжыкIэхэм я Урысые Союз и Адыгэ шольыр организации хэтых. Аш ишащэу Мыгу Бисльян мы мафхэм гүшүлэгъу тыфэхъууг, тофхъабзэу зэхашэхэрэм тащигъэгъозаг.

— Ильэси 7 хуугъэ тиорганизация зызэхашагъэр. Лъэнэгъэ зэфэшхъафхэмкэ республикэм ис ныбжыкIэхэм зыкъагъэлэхэйон, щыэнэгъэм чанэу хэлэжъэнх, тофхъэбээ зэфэшхъафхэм ахэтихэ, цыфхэм яшуагъэ арагъэцкын амал ял. Непэрэ мафэм нэбгырэ 1400-рэ аш хэт, янахъяаэр студентых, джащ фэдэу муниципальне образование 8-мэар ашызэхэтшаг. Къэралыгъо ушэтихэм тиньбжыкIэхэр общестьенне лъыпплаклохэу ахэтигъэх, ахэм шапхъеу щылэхэр ашлэхэр, рагъэдхагъэхэр щытыгъэх, яшшэрильхэр дэгъу агъэцэхъагъэх. Аш нэмыхкIэу шүшлэхэр, тофхъабзэхэм ренэу тахэлажъэ. Анахь тызэригүшхорэр «Адыгейим иныбжыкIэхэр» зыфиорэ форумыр гъялхэм зэрэзэхэтшагъэр ары. АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм, АР-м тофшыннырэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкI и Министерствэ, АР-м гъесэнгъэмрэ шэлэнгъэмрэкI и Министерствэ, ашшээрэ еджапIэхэр ыптигъэтуу къытфэхъуугъэх. Республикаем игурит еджапIэхэм якIэлэдхэжэкI, техникумхэм, коллежхэм, университетхэм ястудент 500-м ехъу, тофшыннырэ ныбжыкIэхэр, ныбжыкIэхэм обьединенихэмрэ общестьенне организациехэмрэ форумым хэлэжъагъэх, — elo Мыгу Бисльян.

Мы мафэм ныбжыкIэхэм 12-мкэ яшынгъэхэм ахагъэхъон амал ялаг. Гүшүлэм пае, «политик ныбжыкI» зыфиорэр анахь ашшэхъагъэх, щысэ зытепхын пльэхъыт хэбзэ къулыкъуушлэхэр, депутатхэр тофхъабзэм къырагъэлэгъагъэх, зэдегушигъэтуу гъешлэгъонхэр афызэх-

щагъэх, зыгъэгумэхэрэ улчэхэм яджэуапхэр аратыжыгъэх. Джащ фэдэу «предприниматель ныбжыкI», «студенчесэ самоуправлениер» ыкIи нэмыхкI лъэныкъохэм афэгъэхъыгъэу тофашагь.

НыбжыкIэхэм я Союз ишьольыр къутамэ хэхъэм дунэе хьытыуур чанэу къызфагъэфедэ. Тофхъабзэу зэхашэхэрэм аш къырагъахъэх. Шоингъонгъэ зиэхэм онлайн шыкIем тетэу анкетэр агъэхъазыры, зыпхырыкIыгъэх, макъэ арагъэу ыкIи мэфэхкI шыкIем тетэу организацием хагъахъэх. Хабзэу ялэм тетэу, зыфэдэ къэмыхъугъэ коктейлэу зэхашыхъэрэм рагъашь ыкIи ныбжыкIэхэм я Урысые Союз ибгэхалхъэраты.

Федеральне программэхэмрэ республикэм и Правительствэ къаритырэ ыптигъумрэ яшуагъэкI Адыгейим иныбжыкIэхэм социальнэ мэхъанэ зиэ тофхъабзэхэм ягъэцкIэнкI амалеу ялэр ильэс къэс нахьыбэ мэхъу. Бэмышлэу студенческе активэу «Фышт» зыфиорэм иурысые еджапIэхэм зэхэштэйннымкэ грант къахыгъ.

Зыпари егъэзгъэхэу тиорганизация хэдгъахъэрэп, ежхэр фаехэу, ашшэхъагъэхъ

ем ичыпIэхэм зэфэшхъафхэм къарыкыщ ныбжыкIэхэм зеклон афызэхашщт. Джащ фэдэу Адыгэ Республикаем и Лышхъаэу Къумпил Мурат игууцкIыгъэхэрэр бэрэ къызэрэтиалэхэрэр. Непэрэ мафэр пштэмэти Союз хэтигъэ нэбгырэ пчагъэмэ республикэм имызакью, къэлэшхохэми Ѣытуу хэльеу тофашашэ, аш тэгъегушо, — elo тигуущыгъэх.

НыбжыкIэхэм я Урысые Союз и Адыгэ шольыр организации нэбгыри 7 апэрэ мафэм къыщегъэжъагъэхэу хэхъеу, нахьыкIэхэр япхыгъэхэу агъасэх. Ежь Бисльян мыш зэриашэм имызакью, АР-м гэсэнгъэмрэ шэлэнгъэмрэкI и Министерствэ епхыгъэ ресурс ныбжыкIэхэр Ѣытуу тиорганизация хэдгъахъэрэп, зыпари егъэзгъэхъагъэхъ

ныбжыкIэхэр ашыуухъумгъэхэм фэгъэхъыгъэ тофхъабзэхэм язэхэшэнкIэхэм пшээрэиль гъэнэфагъэхэр илэх.

Республикэм хэхъоныгъэ ышыннымкэ ныбжыкIэхэм движением мэхъанэшхо ил. Пандемиим ильэхъян гуфаклохэм яшыпкъэ тофашагь, Адыгейим иныбжыкIэхэр чанэу волонтер тофхъабзэхэм ахэлэхъагъэх, шольыр «пльыжъхэм» ашыэ враачэм ыптигъэхъагъэх, кол-гупчэхэм яшыпкъэ тофашагь, аш нэмыхкIэу, мэзиттум ехъурэ пчэдыхжым жьеу рагъажээзэ чэшым сыхъатыр 12-м нэс гъомылэхъэ лалтмэхъэр агъэхъазырьгъагъэх. Аш дэжым яхь мин 72-рэ ашыгьагь.

— Къыхэзгъэшымэ сшоингъу АР-м и Лышхъаэу Къумпил Мурат тиорганизация уасэ къифишилэу, сид фэдэ тофыгъо зэхэтэшми, чанэу къыткъоуцох. Къэлгъэн фае тофшыпIэхэм зыпIэхэм язывгъэгъэхъэрэр бэрэ къызэрэтиалэхэрэр. Непэрэ мафэр пштэмэти Союз хэтигъэ нэбгырэ пчагъэмэ республикэм имызакью, къэлэшхохэми Ѣытуу хэльеу тофашашэ, аш тэгъегушо, — elo тигуущыгъэх.

НыбжыкIэхэм я Урысые Союз и Адыгэ шольыр организации нэбгыри 7 апэрэ мафэм къыщегъэжъагъэхъеу хэхъеу, нахьыкIэхэр япхыгъэхэу агъасэх. Ежь Бисльян мыш зэриашэм имызакью, АР-м гэсэнгъэмрэ шэлэнгъэмрэкI и Министерствэ епхыгъэ ресурс ныбжыкIэхэр Ѣытуу тиорганизация хэдгъахъэрэп, зыпари егъэзгъэхъагъэхъ

ем зэфэшхъафхэм язэхэтэшми, чанэу къыткъоуцох. Къэлгъэн фае тофшыпIэхэм зыпIэхэм язывгъэгъэхъэрэр бэрэ къызэрэтиалэхэрэр. Непэрэ мафэр пштэмэти Союз хэтигъэ нэбгырэ пчагъэмэ республикэм имызакью, къэлэшхохэми Ѣытуу хэльеу тофашашэ, аш тэгъегушо, — elo тигуущыгъэх.

НыбжыкIэхэм я Урысые Союз и Адыгэ шольыр организации мэфэхэмчээсээрийнхэмрэ шэлэнгъэмрэкI и Комитет игусуу бэмышлэу къызэуахъыгъэ скейт паркын зэнэхъоу гъашлэгъон Ѣытуу тиорганизация хэдгъахъэрэп, зыпари егъэзгъэхъагъэхъ

ем зэфэшхъафхэм язэхэтэшми, чанэу къыткъоуцох. Къэлгъэн фае тофшыпIэхэм зыпIэхэм язывгъэгъэхъэрэр бэрэ къызэрэтиалэхэрэр. Непэрэ мафэр пштэмэти Союз хэтигъэ нэбгырэ пчагъэмэ республикэм имызакью, къэлэшхохэми Ѣытуу хэльеу тофашашэ, аш тэгъегушо, — elo тигуущыгъэх.

Делэхъэхэхэм я Урысые Союз и Адыгэ шольыр организации мэфэхэмчээсээрийнхэмрэ шэлэнгъэмрэкI и Комитет игусуу бэмышлэу къызэуахъыгъэ скейт паркын зэнэхъоу гъашлэгъон Ѣытуу тиорганизация хэдгъахъэрэп, зыпари егъэзгъэхъагъэхъ



Сурэтхэр: Мыгу Бисльян ихъарзынэц.



Джырэ адыгэ бзэшэнэгъэм иғъэпсэкъуагъ



Лъэпкъ бзэшэнэгъэм фэктэрэ лъагъор ыгу нэсэу зылэжыгъэ еджэгъэ-гъесэгъешхуагъ Кіэрэщэ Зайнаб. Иакылкъэ зынэмисыгъэ лъэнэкъо гори бзэшэнэгъэм хэтэп пломи ухэукоштэп.

**Шур — шэнэгъэ-гъесэнэгъэр,
культурэр — ыпхъэу щылагъ апэрэ адыгэ бзэшэнэгъэлэжьышхуагъ Кіэрэщэ Зайнаб. Лъепкъым ар щыгъупшэштэп.**

Мы бзыльфыгъэм ишылэнэгъэ иадыгэ лъэпкъ шэнэгъэм зэрэфищэштым, мафэ пэпчь бзэм ыкыл культурэм хахь афишишыным, шло алэжыгъэ шэн-хэбзэшухэр ухумэгъэнхэм афигъешшошагъ. Итворческэ ыофшігъэ инкъэ, адыгэ бзэшэнэгъэр лъэпсэ пытэ тещэгъэнимкъэ зышхъасыжыгъэп. Шло ыпхъыгъэр Зайнаб шыхъэльагъэ.

Мы чым кытхэхэрэ сабый пэпчь насып ыах гэнэфагъэ зэрийэм ишыс Зайнаб зышхъэ кырыкъуагъэр.

Кіэрэщэ Зайнаб Ибрахымэ ыпхъур куаджэу Коцхаблэ мэкьюогъум и 24-м 1923-рэ ильэсэм кышыхъугъ. Ятэ пасэу зычленэм, ар янэрэ янешэу Кіэрэщэ Тембэрэ зэдаплут. Ильэсий ыншыжыгъ Краснодар янешым дэжэ зэкъожым. Класси 5-р Краснодар кышихи, 1937-рэ ильэсэм унагъом ыгъусэу Мыеекъупэ къекъожыгъ. 1942-рэ ильэсэм ыгъурт еджаплэу N 19-р кышихи, 1943-м Адыгэ къералыгъо кіэлэеъеджэ институтын чөхъагъ ыкыл ар кызызехъум, мы еджаплэм лаборантэу тэлкүрэ ыофшигъэр.

1946-рэ ильэсэм ар Тбилисскэ къералыгъо университетын кавказыбзэхэмкъэ икутамэ чөхъагъ, дэгъо щеджагъ ыкыл аспирантурэм кавказыбзэхэмкъэ иеджэн щыльгъэкъотагъ, академикэу, профессорэу А.С. Чикобавэ ыкыл профессорэу Г.В. Рогавэ илэшхъэтетхэу. Аспирантурэр кызызехъум, 1953-рэ ильэсэм, «Адыгабзэм ишалсыгъэ диалект инешэн шхъа!эхэр» зыфиорэ темэмкъэ кандидатскэ диссертациер кызызехъатагъ. 1969-рэ ильэсэм докторскэ диссертациер «Адыгабзэм яфинитнэ ыкыл инфинитнэ глаголхэм яснитаксээжескэ амал шхъа!эхэр» зыфиорэр кыгъешшыпкъэжыгъ.

1954 — 1964-рэ ильэсхэм Кіэрэщэ Зайнаб ыофшіениту зэдихыгъ — Адыгэ шэнэгъэ-уштэкъо институтын бзэмкъэ исектор ипащэу ыкыл Адыгэ къера-

лыгъо кіэлэеъеджэ институтын адыгабзэмрэ шэнэгъэхэмкъэ доктор хъугъэ Кіэрэщэ Зайнаб Адыгэ къералыгъо институтын адыгабзэмрэ шэнэгъэхэмкъэ икафедре ипрофессорэу ыофшигъэр. Ильэсих аштешагъэу мы кафедрэм пащэ фашы ыкыл ильэс 16-м кыкъоцл адыгабзэмрэ шэнэгъэхэмкъэ кафедрэм илэшхъэтетагъ.

Шэнэгъэ ыкыл общественнэ ыофшіэнэшхор

З.И. Кірашэнэ адыгабзэм иморфологии исинтаксис, идиалектология, лексикографиим яофыгъохэр зэхифыгъэх ыкыл кышушихъатагъ. Научнэ ыофшігъы 100-м нахыбэ кышутигъ.

Адыгэ лексикографиим итарихъкъэ апэрэу Зайнаб адыгабзэмкъэ зэхэф гущыгъаль эм ишшэрильхэр бзэм инешанэхэм къапкъырыкъызэ ыгъэунэфыгъэх, (Хъэтэнэ Абдул ыгъусэу) «Адыгабзэм изэхэф гущыгъаль» зыфиорэр зэхигъеуцагъ. «Адыгабзэм играмматикэ» (Г.В. Рогавэ ыгъусэу) ытхыгъ. Мыщ адыгабзэм иморфологическэ категориехэр ыкыл синтаксисэ конструкциихэр кіэ шыыпкъэу кышигъэлэгъятуагъ. Кіэрэщэ Зайнаб шэнэгъэлэж ин хуунымкъэ лъапсэ фэхүүгъэр бзэшэнэгъэмкъэ тбилисскэ школэр ары. Зереджэгъэ къодыр армырэу, анах мэхъанэ зилагъэр нэмымкъэ чыплэ щыпсэхүүхэрэ шэнэгъэлэжьышхом сидигъу гүсэнэгъэ зэрэдиралагъэр ары. Аш dakloy, адигэ бзэшэнэгъэм игъэхъагъэхэр нэмымкъэ хэгъэгүхэми альигъээснэштагъ. Кіэрэщэ Зайнаб ихъатыркъэ институтыр ыкыл аспирантурэр кызызехъхи, адигэу бзэшэнэгъэмкъэ кандидат ыкыл доктор хъугъэр макъэп. Ахэм ашыщых Набэкъо Нинэ, Аульэ Казбек, Гыыш Нуухэ, Абрэдж Ачэрдан, Бырсыр Батырый, Тутарышхэу

Марзетрэ Марзетрэ, мыхэм анэмымкъэхэй. Кіэрэщэ Зайнаб адигэ шэнэгъэлэжэхэм якіэлэеъаджэу, ежь «икіэрэшэ еджаплэкъэ» узаджэмэ хууцтэм игъэпсекъо-кіэшкъуагъ. Шапсыгъэ диалектым ишшэтийн закъо нахь ымылэжыгъэми икъущыгъ, джарэу мы ыофшіагъэр адыгабзэм итарихъ лъапсэ гъэунэфыгъэх ыкыл литературабзэр щызэ хуунымкъэ осэшлу зилагъ. Джаш фэдэ къабзэх «Адыгабзэм играмматик» ыкыл «Адыгэ зэхэф гущыгъаль» зыфиорэрэ.

1995-рэ ильэсэм Кіэрэщэ Зайнаб «Избранные труды и статьи» зыфиорэр томитту хьоу кыдигъэкъигъ. Зэкъэ Зайнаб шло ылэжыгъэр адыгабзэм ыльапсэ гъэптигъэным, ар зэрифшэшуашу аштээрэ ыкыл гуртэв еджэпли программэхэм, зереджэштхэ тхыльхэм язэхэгъэуцонкъэ гъэфедэгъэным тегъэпсхъэштэгъ.

АР-м гъэсэнэгъэмрэ шэнэгъэмрэ и Министерствэ иегъэджэкъо-методическэ совет, АР-м и Президент дэжэ (1996) адыгабзэмкъэ щызэхэшгээгъэ советым ыкыл адыгэ литературабзэхэм яалфавитхэр шапхъэхэм адишту щытынымкъэ Комитетын Зайнаб ахэтагъ. Дунэе черкес организацием (1993) ия II-рэ конгресс хэлэжагъ. СССР-м и Ашхъэрэ Совет (1958) идепутатыр ыкыл мызэу, мытлоу, Краснодар краим ыкыл Адыгэ автоном хэкум идепутатхэм я Совет хадзэу хъугъэ.

Шэжкъыр

1997-рэ ильэсэм Адыгэ университэтын и Лъэпкъ факультет адыгэ филологиимкъэ Кіэрэщэ Зайнаб ишшэнэгъэ кіэн зызызэгъэкъуагъ кабинет кышызэуухыгъагъ, аш шэнэгъэлэжьышхом истатьяхэр, монографиехэр, иунэе тхыльеджаплэ щыщ тхыльхэр щызэгъэзэфагъэх. Ильэсий ытхыгъэ Кіэрэщэ Зайнаб ыцлэкъэ университетын дунэе научнэ-практическэ конференциехэр «Актуальные проблемы общей и адигской филологии» ытхыгъ щызэхэштэх.

Адыгэ къералыгъо университетын филологиимрэ күльтурологиимрэ ифакультет икіэлэеъеджэ шхъялау, филология шэнэгъэхэмкъэ докторэу Унэрэко Рае зэлтэшлээрэ бзэшэнэгъэлэжьышхуагъ Кіэрэщэ Зайнаб имэфэкъ ин ехүулэу ыофшэу ашлагъэм кіэлэу тыфигъэнэосагъ. Жъоныгъокъэ мазэм Зайнаб ыцлэкъэ университетын щызэхашэгъэгъэ дунэе-практическэ конференцием иматериалхэр кызызэрдагъэкъигъэхэр, Зайнаб ихъарзынэш хэль иепэрхытэ зэфэшхъафыбэу уасэ зилэхэу ыкыл кыхамытугъэхэр зыдэт тхыль «Ныдэлъфыбзэр

«Актуальные проблемы общей и адигской филологии»
К 100-летию со дня рождения профессора З.И. Керашеновой

Международный симпозиум
«Актуальные проблемы общей и адигской филологии»

К 100-летию со дня рождения профессора З.И. Керашеновой

МАЙОН
2023

Кіэрэщэ Зайнаб кызызхъуагъ
ильэс 100 зэрхъуром ингээгъ

Ныдэлъфыбзэр Лъэпкъым ЫПСЭ ЗАН

К 100-летию со дня рождения профессора З.И. Керашеновой

ЯЗЫК — ДУША НАРОДА

Лъэпкъым ытхыгъ зан» ытхыгъ юу кызызэрхайтагъэр кыбыагъ.

Джаш фэдэ, Налщык мыгъэ ястудентитту агъакли, Кіэрэщэ Зайнаб ихъарзынэш ежь ытхыхъэкъэ кытугъоигъэгъэ ыкыл студентхэм къаригъэугоигъэгъэ тхыгъи (единице) 156-рэ хьоу электроннэ шапхъэм зэрэргээкъуагъэр, ар зыгъшэе ифагъэхэр я 5-рэ курсым истуденткэхэу Хуяжэ Раситэрэ Енэмымкъо Зарэрэ ареу зэрэштагъ, мыш фэдэ ыофшігъэхэе ыахырэлэжьышхуагъ Унэрэко Рае хигъэунэфыгъыгъ, Лъэпкъым фишэрэр шомакъэу Зайнаб зэрэштагъэр, гушхъэкъэн лъаплэ зэрэзэуигъэкъагъэр ыкыл адыгэ бзыльфыгъэ гъэсэгъэшхом илэжкъыгъэ адигэ лъэпкъым гушхъэгъомылэу берэ зэриштагъ кыгъэтагъ.

Шур — шэнэгъэ-гъесэнэгъэр, культурэр — ыпхъэу щылагъ апэрэ адигэ бзэшэнэгъэлэжьышхуагъ Кіэрэщэ Зайнаб. Лъэпкъым ар щыгъупшэштэп.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Иадыгабзэ мэбзэрәбзэ



Мы уахтэм адыгэ литературәм хәттыгъэх тхәкю ықи үсәкю нахынхъхәу зишыпкъезу юф зышәштыгъехэр, ахәм къаҳехъуағъәх лъәпкъ литературәм ихудожествннә, идеинә-эстетикә лъапсә зитворчествәкә зыгъептәштхэр, мы купышум хәттыгъ Нәхәе Руслан.

Нәхәе Руслан Тевцожь районым ит къуаджэу Очәпщие мэкьюогъум и 25-м 1941-рэ ильесым къашылхъугъ.

Анахь охът зәкъю гомыум, Хәгъэгу зәошхор къызылжъяғъам — Руслан исабынгъо тәфагъ. Къэралыгъомкъи, аш щыпсәурэ цыф лъепкъхәмкъи лъәхъэнэ хазабыгъ, ау сабыйхәри къехъущыгъех, апуштыгъех, Хәгъэгурни къаҳехъумәштыгъ. Ауми, къызхехъухъэгъ э уахтэм ифәмә-бжымым, мэкьюмәшыл унағыом ишыләкә зәкъю зыфәдагъэр зынә кәкъыгъеу, ны сымаджэу узым зәкъиуллағъэм ишәу макъэ зыгу ныбжырәу къинегъэ. Руслан мыусән ылъэкъыщтыгъеп, кәлә іәтахъом ыгу цыкъу а зәкъеми агъәч-лъаощтыгъ.

Гурит еджапләр къызеухым, кәләр колхозым щыләжъагъ. Адыгэ къэралыгъо кәләеңгъеджә институтым филологилемкә ифакүлтет 1962-рэ ильесым чахъи, 1967-рэ ильесым къуахъыгъ.

Адыгэ хәкум ирадиокомитет иредактореу ильеси 10 юф ышлагъ. Нәхәе Руслан ишәненгъехәми ахигъехъуағъ,

Я 60-рэ ильесхәм литературн-творческә къочлакләхәу гугъеплә инхэр къэзытыхәрәр адыгэ литературәм къыхехъагъех.

Москва дэт литературн институтэу М. Гор'кәм ыцлә зыхырәм и Ашъэрэ литературн курсхэр 1979-рэ ильесым къуахъуағъех. Хәкъ гъэзету «Социалистическая Адыгейим» илофышлагъ. Адигем имитхаклохәм я Союз 1984-рэ ильесым къышчылжъяғъезу литературн упчәжъегъоу, нәужүм пшъедәкъыжъ зыхырә секретарәу щытыгъ.

Литературн творчествәр

Нәхәе Руслан ытхыхәрәр 1960-рэ ильесым къышчылжъяғъезу хиутыштыгъех.

Теурыклогъе-ехыжъяғъагъе хәмыйләу адыгэ гупшысәр зыләжъыгъеу, адигэ литературәм хахъо фәзышыгъехәм ашыщ тхаклор. Иакъыл-гүлъти ишәненгъе-гъесәнныгъи дахәу зәдәорышәштыгъ. Иадыгабзэ жынчыгъ, лъәшыгъ.

Иапэрә усә тхыльеу «Мафэр нәфыллым къышчежъе» зыфиорэр 1969-рэ ильесым къидәкъыгъ. Аш къыкілтъыкъуағъех усәхэр, поэмәхэр зыдәтхеу «Джемакъ», «Хыбзыухэр», «Псыкъефәх», «Джәненкъо машыу», «Тыгъепс ош», нәмыкхәри. Нәхәе Руслан иусәхэр, поэмәхэр зыдәт сборникхәри урысыбәзкә къыдәкъыгъех: «Колодец отца», «Советский писатель», «Слово о матери» ықи «Ветры судьбы» зыфиорэр.

Нәхәе Руслан тхәкіл ықи гупшысәкъе амал ин зәрәләкъелтым ишыхъатеу, илчыгъо еджәшъюлоу, къиорэр լүпшыкъе творчествәм фытегъепсихъяғъагъ ықи ар ежъ щыщәу, ижъикъеңгъ гуапеу зәрәштыгъеर ипоэтическә сатырәх ықи ипрозә зәрәкупкъышум къуагъашылә.

«Умытыгъезу тыгъезу укъепсына, Цыфыимә — цыфыгъе пхэрәль»

Мы сатырлту къодыр тызәргүшхорә лъәпкъ адыгагъэр, шән-хәбзәшүхәр пшәнхә ықи бәзәцәкәнхә зәрәфаехэр къэзгъетхырәх, ушыл мәкъе ىәтыгъеп, бәзә ىәшүл лъәшкә къыуагъ усаклом.

Нәмыкхәл үсәм къышто: «Дахәу сиәр сиорәд». Ежъ ышыхъекъи анахь ильеплә тхән-үсәнүр Нәхәе Русланкъе ауқындыл, гупшысә зәкъехъуағъ, усә пәпчъ

тхъэтин лъапл, ар ным исабый пәпчъ ильапләу, пишын гори зәрәшымыләм фәд. Руслан зэчый ин хәльтигъ ықи ар ыгъехъаулыгъягъ. Зәхәт сборникхәу «Синие горы Кавказа» ылоу Налычук къышчылжъирәм ықи «Люблю я Кавказ» зыцәу («Современникым» къыдигъякъирәм) иусәхэр, ипоэмәхэр къащихуыщтыгъех. Джаш фәдәу ахэр Москва, Краснодар, Мыекъуапә къащихуыщтыгъех.

Тхаклом иусәхэм ашыщыбә ордышшом ральхъагъех. Нәхәе Руслан 1975-рэ ильесым щегъяғъезу УФ-м итхаклохәм я Союз хәттыгъ.

Адигэ къэләцыкъуағъ литературәр ыгъебаигъ

Титхәкю нахынхъем янахыыбәм — И. Цәим, Т. Къэрәщәм, А. Хыткъом, Д. Кәстанәм, М. Пәрәныкъом, Къ. Жанәм, нәмыкхәм ятвorchествә къэләцыкъуағъехәм чыплә щаубытыгъ. Ахәм ауж ықи къинағъәп сшошты Нәхәе Руслан. Шыыпкъе, сабыйхәм уафәтхәнәр пысылкъеп, ау мы лъәнүкъомкъи Нәхәе Руслан үсәнүр къидәхъугъезу ықи игуалеу зәриләжъырәр итвorchествәкә къуашыхъатыгъ. Ахэр макләх, клах, клах, ау купл килә.

Сыбзэ сә ситыгъ

**Сыбзэ сә ситыгъе,
Сыбзэ сә сихылье,
Сыбзэ сә сигугъе,
Игъерети схэль.**
**Сыбзэ сә сигашә,
Сыбзэ сә сигушо,
Сыгу къытырғеяо,
Ошъогуми къо.**

Усаклом фәләпәласәу къэлоклә дахәхэр, зәгъепшән гъәшләгъонхәр ештых, бзэр фәсакъеу еухъумә, егъәфедә.

«Мыр сид?» зыфиорэр усә цыкъури къэләцыкъум игулъите хәзыгъахъоу, ымышләрәр къэзыуатәрә.

**— Мыр сид?
— Мыр щәмәдж.
Чәмым үсүр фыраупкъ.
— Мыдыхъ щылъыр?
— Ар шуанә,**



Натрыф хатэр дәгъоу рапкъ.

- Ад миры?
- Мыр шхонч,
- Зинисащәм щә регъекъи.
- Мыр къэпшәнә?
- Мыр бжъэмәтә,

Бжъәхәм къэбар къышыауатә.

Руслан икіләцыкъуағъехәм ит къуаджэу зәриләжъырәр итвorchествәкә къуашыхъатыгъ. Ахэр макләх, клах, клах, ау купл килә.

Адигэ Іанэр

**Адигэ Іанэр лъәкъуищ,
Ишыгъу-пәластә хъаләл.
Урагъәблагъәмә, пәтъысхъ,
Үкъитәм земыгъәфыз.
Къылфытыралхъэрәр зыулыхъ,
Зы үулхъэ къәмгъез,
Узәрхъягъәр гушон.
Нахышүли укъальзәгъун, —
Къызгуреяло тәтәжъы.
Адигэ Іанэр фәд лъыжъым
Шыхъәкәфә фәпшын тәфә,
Зәрәунагъоу тәлофә.**

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Лъәнныкъуитлур 3Эрайлхъы

Электричествоң цыфхәм аїкәзүгъехъэрә хызыметшапләу «ТНС энерго Кубань» зыфиорәм илофышләхэр фәтәрәбәу зәхәт унәхәм ялофхәм афәгъезагъехъэм, джырәблагъе аїлкәгъагъехъ. Зытегүшүләгъехъэр цыфхәм электричествоң агъәфедагъэр зыфәдизыр игъом компаниием ىәкәзүгъехъезын ары.



ГүмэкІыгъохэм язэшІохын тегущыІагъэх

Адыгэ Республикаем икъэралыгъо гъэцэклэкло хэбзэ куулыкъухэмрэ ошлэ-дэмышлэ тхъамыклагъохэм ыкъи радиационнэ авариехэм шьобж ахэзыхыгъэхэм яобщественнэ организациехэмрэ я Межведомственнэ координационнэ совет зичэзыу зэхэсигъо илагъ. Ар зэрищагъ АР-м юофшлэнэмкэ ыкъи социальнэ хэхъоныгъэмкэ иминистрэу Мырзэ Джанбэч.



Социальна ухуымэнэмкіэ, финансемкіэ, къэбар жыгъязм иамалхэмкіэ министерствәхәм ыкыл къулыкъухәм япаштәхәр, радиацием епхыгъэ тхъамыкъагъохәм ядегъезыжын хәләжъагъәхәу зәрар зәрихыгъәхәм яобщественә организа-циемкія ялтыклохәр зәхесыгъом хәләжъа-гъәх.

Мырзэ Джанбэч ипэублэ псальэр кызырээрчиулагъэмкэ, Чернобыль иатом электростанции кыышыхъугээ тхъамыкагъом идэгъэзыжын хэлэжьагъэхэм яфэло-фашихэр афагъэцэкэнхэм къэраглыгъом зэрэфэлтэйкэу ынааэ тыргэшты.

— ТхъамыкІагъор къызыыхъульгъэ мафэм епхыгъэ шІэжь Іофтхъабзэу республикэм Ѣызэхащагъэхэм, радиацаем шъобж хэзыыхыгъэхэм зэтыгъо ахъщэ тынэу аратыхэрэм, япсауныгъэкІ ящикигъэ медицинэ уппльэкІунхэр игъом афашигынхэм, нэмыйкІ Іофыгъоу зыгъэгумэкІыхэрэм татегу-щыгэнэу тызэрэугъоигь. Мы тхъамыкІагъом идэгъэзыжын хэлэжьагъэхэм ягумэкІыгъохэр, яІофыгъохэр къэралыгъо гъэ-цикІло къулыкүхэм янэппльэгъу рагъэкІыхэрэп нахь мышІэ-

*ми, джыри щык! агъэхэр щы! эх,
ахэм непэ тахэлтээшт, —
къы! уагъ аш.*

кыбыгуац аш.

АР-м лъэпкъ Йоффхэмкъл, Іәкъыб къералхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адрыял зэпхыныгъэхэмкъ ыккын къебаржь угъэм иамалхэмкъ и Комитет итхьамате игуадзэй Константин Щербаковыр шлэжь мафэм фэгъэхыгъя Йофтхъэбзэ зэфэшьхъафэу республикэм щызэхаша-гъэхэм къатегүшциагъ. Ахэм ашынх

Радиацием зээрэй зэрихыгъэхэм зэ-

тыгъо ахъщэ Іэпүіэгъо аратырэм кытегущылагъ АР-м Ҧофшіеннымкіе ықін социальне хәхъоныгъемкіе и Министерствэ иотдел ипащчу Браукъо Валерий. Хабзэ зэрэхүүльзэ, а Іэпүіэгъур тхъамыклагъом идэгъээзыжын хэлэжьагъэхэм, сэкъатныгъэ хээзыхыгъэхэм, зидунай зыхъожыгъэхэм яшхъэгъусэхэм, янэтажхэм, ясабыйхэм афатуучи. Браукъо Валерий кызырауагъемкіе, а күгүм хэхъэрэ нэбгырэ 516-у республикэм щыпсэухэрэм зэтыгъо ахъщэ Іэпүіэгъо мини 2 зырыз аратыгъ. Постумкіи ашсомэ 1038960-рэ пэчүагъяа.

Чернобыль кызылхуягээ тхъамыклагьом идэгээзээжын хэлэжьагзайхэм нэмык гумэкыгыоу ялэхэр зэхэсигыом кыышлаэтэгьех. Ахэр лээзэгүү уцхэр къазэраратырэ шыклем зэхъокыныгзэхэр фэшыгыэнхэр, чернобыльцэхэм къак!эхуухьаэгээ күлэлцыкхүхэм ялээзгээныр, нэмийкхами афэгээхыгээх.

Лофтхъабзээг агъэнэфагзэхэр зэкээ

Зэхэсүгъом икзэухым радиацием хэ-



ІШЬЫНЭ Сусан.

Сурэтхэр: АР-м тофшэнэмкээ ыкчи социаль-
нэ хэхъяныгъэмкээ и Министерств.

Язытыгъэри зынитагъэхэри агъэмьисэх

Урысыем ихэгъэгу клоц үүсвэртэй иотделэу Тэхъутэмькье районым
щынэм иуполномоченнэ участковэ нэбгырищмэ ыкли идежурнэ тофышэ
альянсыкъоктэ щынэгъончъэнымкээ федеральнэ үүсвэртэй
Адыгейм щынэм үүсвэртэй ажлыг хийж, материалын
Следствиенэ комитет АР-мкээ исследованийнэ Гээжүүлэхэд уголовнэ
тофхэр үүсвэртэй ажлыг хийж.

Самбо

ГъэхъэгъэшIухэр ашIыгъэх

Тренер-кIэлэеаджэу Ш.И. Шахруевым ишIэжь фэгъэхыгъэ зэнэкъокъухэр Шъачэ щыкIуагъэх.

Олимпийскэ резервымкэ спорт еджапIэм зыщзыгъэсэхэрэ ти-самбистхэм гъэхъэгъэшIухэр ашIыгъэх. Хъакъуй Инверрэ ГъукIэл! Хъазрэтре теклонигъэр къыдахыгъ, Анцокъо Амир ящэнэрэ хъугъэ.

Тиспортсменхэм ыкIи ахэм ятренерхэу Делэкъо Адам, Гъомлэшк Алый ыкIи Хъабэхъу Адам тафэгушо.



Шапхъэхэр

Дэгъу дэдэу зыкъагъэльэгъуагъ

Физкультурэ-спорт комплексэу «Юофшэнным ыкIи зыкъэухумэжынным сафэхъазыр» зыфиорэм изичэзыу тхамафе ыкIэм фэкIуагъ.



Мыш къыдыхэлтыгъэ шапхъэхэр зыты зыштоигъохэм япчагъэ мыйзигъэгум багъэ, ахэм спортсменхэри ахтагъэх.

Шапхъэхэр зыщатыхэрээр республике стадионэу «Зэкъошныгъэр» ары. Дэгъуо зыкъэзыгъэльягъохэрэм дышье, тыжын, джэрэз бгъэхалхъэхэр афагъэштуашэх.

Мы мафэхэм Адыгеим икъэлэ шъхьаэ икаратист 25-мэ заушетыгъ. Ахэм зэкэми зэрифешуашэ зыкъагъэльэгъуагъ, дышье ыкIи тыжын бгъэхалхъэхэр къалажыгъэх.

Джаш фэдэу зэдэгэштэн еснын ыкIи спорт ориентировананием апшагъэхэм мы лъэнэйкъомкэ яамалхэр къагъэльэгъуагъ, нахьыбэм дэгъу дэдэу шапхъэхэр атыгъэх. Ахэм шIэхэу дышье бгъэхалхъэхэр къараатыжыщых.

Физкультурэ-спорт комплексэу «Юофшэнным ыкIи зыкъэухумэжынным сафэхъазыр» зыфиорэм итхамафе къыдыхэлтыгъэу нэбгыри 100 фэдизмэ шапхъэхэр атыгъэх. Юфтхабзэр джыри мэфитло клошт.

Зэхээшагъэр ыкIи къыдээз-гъэкIырэр:
АР-м лъэпкэ Юофхэмкэ, ИкIыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкэ-гъухэм адьряжээзэхыгъэхмкэ ыкIи къэбар жууѓэм иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр:
385000
къ. Мыекьюапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшырэр:
385000,
къ. Мыекьюапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79
Редакцием авторхэм къайхырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэхмкэ 5-м емыхуухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлжээ, шрифтыр 12-м нахь цыкIунэу Ѣытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэхэжжых.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушихъятыгъэр:
УФ-м хуутын Юофхэмкэ, телерадиокэтынхэмкэ ыкIи зэлъы-ИсыкIамалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпэ гъэйоры-шапI, зэраушыхъятыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000,
къ. Мыекьюапэ,
ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкИ пчагъэр 4246
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1045

Хэутиным узщыкIэтхэнэу Ѣыт уахътэр Сыхытэр 18.00
Зыщыхаутырэр Сыхытэр 18.00

Редактор шъхьаэр Мэшлэкъо С. А.

Редактор шъхьаэр игуадзэр Тэу З. Дз.

Пшъэдэкъижь зыхыре секретарыр

ЖакIэмкъо А. З.

Зыгъэпсэфыгъо мафэхэм зэхащэштхэр

Ильес къес мэкьюогъум и 23-м Дунэе олимпийскэ мафэр хагъэунэфыкы. Аш къыдыхэлтыгъэу Урысъем ишьольырхэм Юфтхабзэ зэфэшхъафхэр ашыклоштых.

Хабзэ зэрэхъуугъэу, ахэм нэбгыре миллионым ехуу ахэлажьэ.

Мэфэк зэхахъэхэм ахэлажьэх Олимпиадэ джэгунхэм ячемпонхэр ыкIи хагъэунэфыкырэ чыпIэхэр къащыдэзыхыгъэхэр. Программэм хэхъэх мастер-классхэр, къэгъэльэгъонхэр, футболовымкэ зэнэкъокъухэр, нэмыхкэхэри.

Мэфэкын фэгъэхыгъэ спор

юфтхабзэхэр Мыекьюали щызэхашэштхэр. Республике стадионэу «Зэкъошныгъэм» дэжь флемшмоб ѢыкIуагъ, джаш фэдэу райдерхэм яфестиваль, теннис цыкIумкэ команднэ зэнэкъокъухэр рагъэлокыгъэх. Мэкьюогъум и 25-м Юфтхабзэ «Щыненгъэм екүре лъэбэкъу минипши» зыфиорэр

республикэм икъэлэ шъхьаэ игупчэу «Зэкъошныгъэм» Ѣыклошт. Мы мафэм пчэдэжыым сыхытэр 9-м урам баскетболыр зыгу рихыхыхэрэр Мыекьюапэ илицеу N 34-м Ѣызэрэугъоиншых. Мэкьюогъум и 27-м футбол цыкIумкэ зэнэкъокъухэр гурьт

еджапIэу N 11-м Ѣызэхашэштхых. Юфтхабзэхэм якIэшакIох Адыгеим и Олимпийскэ советрэ Мыекьюапэ физичесэ культурамкэ ыкIи спортымкэ и Комитетрэ.



НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр БЗЭШИУ Асхъад.